

PAGRINDINIS UGDYMAS
(5–8 KLASIŲ MOKINIAMS)

SUSIPAŽINKIME – VALDOVŲ RŪMŲ MUZIEJUS

Šią apžvalginę edukacinę ekskursiją rekomenduojame mokinių grupėms, į Valdovų rūmų muziejų atvykusioms pirmą kartą.

Pirmoje ekskursijos dalyje sužinosime apie Lietuvos didikų kunigaikščių rezidencijos ir jos teritorijos raidą, pasivaikščiiosime tarp autentiškų mūrų, kuriuos gaubia atkurtas Valdovų rūmų pastatas, apžiūrėsime šioje teritorijoje aptiktus unikalius archeologinius radinius. Ekskursiją tęsime menėse su atkurtais istoriniais vėlyvosios Gotikos, Renesanso ir ankstyvojo Baroko reprezentaciniais interjerais.

Ekskursija, iš anksto susitarus, gali būti pritaikyta vaikams su specialiaisiais poreikiais.

EKSKURSIJOS TRUKMĖ – 1 VAL.

HERALDIKOS PRADŽIAMOKSLIS

*Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant
į pagrindinio ugdymo 5 ir 8 klasių istorijos programas*

Kas yra herbai? Kur ir kodėl jie buvo naudojami? Kokie asmenys ar institucijos juos turėdavo? Ką reiškė herbas senovėje ir ką – šiandien? Per edukacinį užsiėmimą sužinosime, kaip herbai atsirado, kokios jų sudarymo taisyklės, ką reiškia heraldikoje naudojamos spalvos, kokios figūros naudojamos komponuojant herbą, ką jos simbolizuoja.

Valdovų rūmų muziejaus ekspozicijose ieškosime herbių ženklų, puošiančių gobelenus, monetas, koklius, taures ir interjerus. Įgytas žinias galėsime pritaikyti gamindami savo arba savo šeimos herbą: iš kartono išsikirpsime gotikinį skydą ir naudodami aplikacijos techniką jo laukuose komponuosime įvairias figūras, pasakojančias apie mūsų pomėgius. Sukurtus herbus galėsime pristatyti grupės draugams ir paaiškinti panaudotų spalvų bei simbolių reikšmes.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL. 30 MIN.

REKOMENDUOJAMA 5 IR 8 KLASIŲ MOKINIAMS.

VALSTYBINĖS VALDŽIOS ŽENKLAI

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo 8 klasės istorijos programą

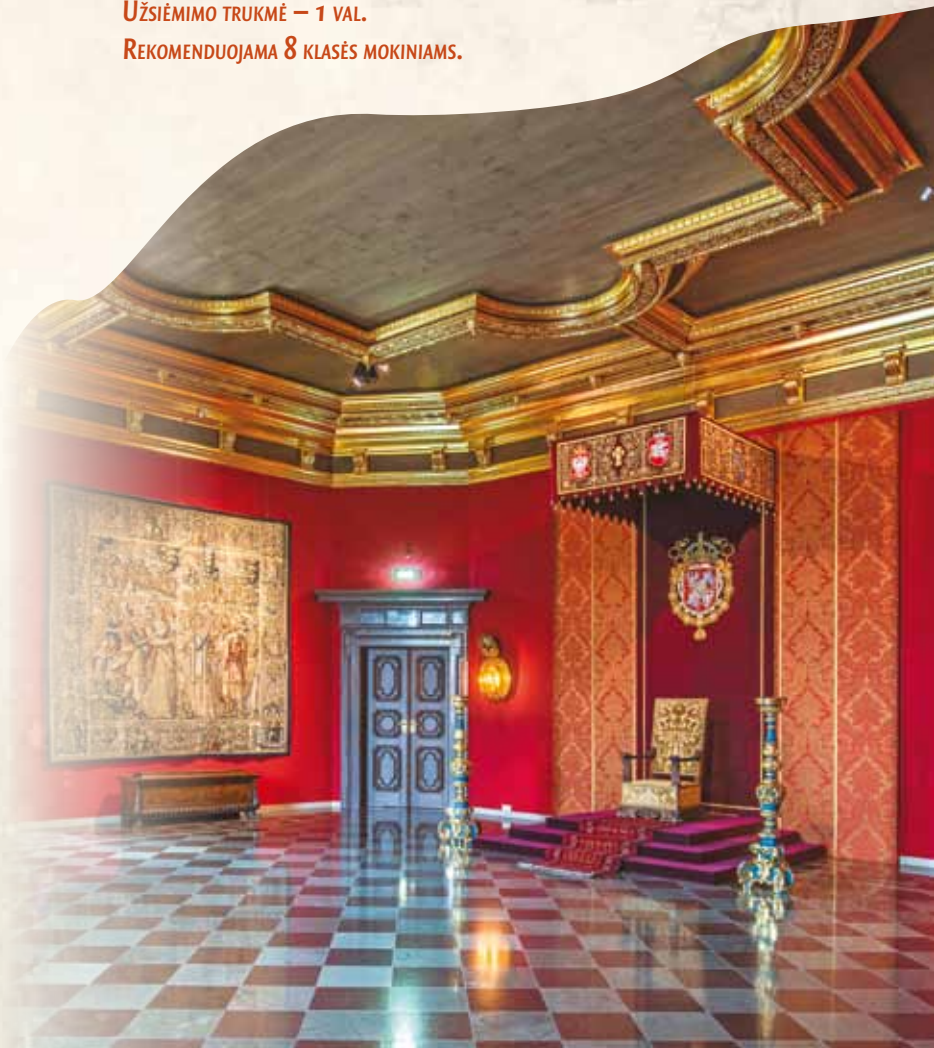
XV a. pradžioje sutvirtėjo centrinis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdymas. Gediminaičių dinastijos atstovai savo pagrindine rezidencija pasirinko Vilnių. Vytauto valdymo metais buvo nustatytos aukščiausių valstybės pareigūnų pareigos ir hierarchija. Ilgainiui susiformavo iš įtakingiausių politikų sudaryta Ponų taryba. Ji padėjo valdovui valdyti valstybę, kartu su juo sprendė įvairius užsienio politikos klausimus. Valdovo rezidencija Vilniuje tapo politiniu valstybės centru, jame posėdžiavo Ponų taryba, rinkosi Seimas, vyko iškilmingi užsienio delegacijų priėmimai.

Per edukacinį užsiėmimą susipažinsime su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir svarbiausių Ponų tarybos narių (kanclerio, pakanclerio, didžiojo etmono, lauko etmono ir kt.) valdžios ženklais – insignijomis. Sužinosime, kokias funkcijas šie pareigūnai atlikdavo.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 8 KLASĖS MOKINIAMS.

SU VYČIO ŽENKLU

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo istorijos programą

Per edukacinį užsiėmimą susipažinsime su Vyčio – vieno seniausių valstybės herbų – istorija, aiškinsimės, kodėl pagrindine herbo figūra tapo raitelis, muziejaus ekspozicijose ieškosime Lietuvos valstybingumo simbolio atvaizdų ir sužinosime, kokių pavidalų jis įgydavo įvairiose epochose.

Užsiėmimo pabaigoje spręsimė kryžiažodį apie valdovus ir sužinosime dailininko – dabartinio Lietuvos herbo autoriaus – pavardę.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

KODĖL LIETUVOS VALDOVĄ VYTAUTĄ VADINAME DIDŽIUOJU?

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo istorijos programą

Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas (valdė 1392–1430) – pats žinomiausias iš visų Lietuvą valdžiusių valdovų. Jo vardu beveik kiekviename Lietuvos mieste pavadinta gatvė, beveik kiekvienoje klasėje rasime berniuką Vytautą ar mergaitę Vytautę. Kalbėdami apie šį valdovą dažnai pridedame būdvardį *Didysis*. Kodėl? Ar dėl to, kad Vytautas buvo aukšto ūgio? O gal todėl, kad jo valdymo metai laikomi valstybės sėkmės ir galios laikotarpiu? Ką jis nuveikė, kad valstybė taip sustiprėjo?

Į šiuos ir daugybę kitų klausimų rasite atsakymus analizuodami mūsų muziejaus ekspozicijas. Taip, tikrai – rasite patys! Atvykę į šį edukacinį užsiėmimą tapsite tyrėjais – istorikais. Kiekvienas gausite po spalvingą užduočių knygelę, ji ir taps vedliu po muziejaus ekspoziciją.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

ŽEMĖLAPIS – PASAULIO VEIDAS

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo geografijos programą

Šiandien sunku rasti sritį, kurioje nebūtų naudojami žemėlapiai – jie reikalingi projektuotojams ir mokslininkams, jūrų ir oro transportininkams, žemdirbiams, studentams, mokiniams ir turistams. O kaip buvo kuriami žemėlapiai? Kas yra pirmieji žemėlapių sudarytojai?

Per edukacinį užsiėmimą susipažinsime su žemėlapių atsiradimo aplinkybėmis, nusikelsime į senuosius amžius ir sužinosime, kada atsirado pirmieji žemėlapiai, kas juos sudarė, kam juos naudojo.

Valdovų rūmų muziejaus ekspozicijose apžiūrėsime senuosius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapius ir miestų planus. Įgytas žinias galėsime pritaikyti atlikdami praktinę užduotį – reikės aprašyti ir savo sukurtuose žemėlapiuose pavaizduoti nežinomus ar išgalvotus kraštus.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 6, 7 KLASIŲ MOKINIAMS.

Vilniaus vaizdas, apie 1545. Iš Georgo Brauno (Georg Braun) atlaso *Civitates orbis terrarum*, raižytojas Fransas Hogenbergas (Frans Hogenberg), Kelnas, 1581

VALDOVAS KALBA SU PASAULIU

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į 5 ir 8 klasių istorijos bei anglų kalbos mokymo programas

Ar žinote, kad nuo XVI a. pradžios, rūpindamiesi savo vaikų išsilavinimu visų Europos valstybių valdovai ypatingą dėmesį skyrė užsienio kalbų mokymuisi? Štai Žygimantas Augustas nuo 8 metų mokėsi lotynų, vokiečių ir italų kalbų. Juk valdovui reikės susikalbėti su pasauliu! Istorinių daiktų apsuptyje edukacinio užsiėmimo dalyviai susipažins su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų kultūrine aplinka Renesanso laikotarpiu. Užsiėmimo tikslas – ne tik praplėsti ir įtvirtinti istorines žinias, bet ir pagilinti anglų kalbos įgūdžius, vartojant istorines sąvokas. Mokysimės įvardyti asmenis ir objektus lietuvių ir anglų kalbomis. Sieksime kuo išsamiau pristatyti valdovus Žygimantą Senąjį, Žygimantą Augustą, jų šeimū narius ir atskleisti požiūrį į valdančiojo elito vaikų lavinimą. Nagrinėsime valdovų genealoginį medį, mokysimės įvardyti dvaro pareigūnus ir apibūdinti jų funkcijas bei dvaro aplinkos kultūrinį kontekstą lietuvių ir anglų kalbomis. Įgytas žinias ir gebėjimus patikrinsime atlikdami kryžiažodį.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

KARYBA LIETUVOS DIDŽIOJOJE KUNIGAİKŠTYSTĖJE

*Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant
į pagrindinio ugdymo 5 ir 8 klasių istorijos programas*

Kai vakarinėje baltų gyvenamoje teritorijoje įsikūrė karingi Kryžiuočių bei Kalavijuočių ordinais ir riteriais iš visos katalikiškos Europos vyko į kryžiaus žygius užkariauti Baltijos jūros rytinėje pakrantėje įsikūrusių krikščionybės dar nepažinusių baltų genčių, karinis pasirengimas ir karyba tapo neatsiejama mūsų valstybės istorijos dalimi. Būtent karinės sėkmės suformavo tvirtus Lietuvos valstybės pamatus. Lietuviai ne tik apgynė savo gyvenamą teritoriją ir sukūrė savo valstybę, bet ir sugebėjo ją greitai plėsti. XIV a. susiformavo aiški valstybės valdymo ir gynybos struktūra, nuolat tobulėjo karinis pasirengimas ir ginkluotė. Kovos peilius keitė kalavijai, sunkėjo šarvuotė.

Per edukacinį užsiėmimą apžiūrėsime muziejuje eksponuojamus senuosius ginklus, klausysimės pasakojimo apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenę ir karius, sužinosime, kada jaunuolis galėjo tapti kariu, kiek laiko turėjo skirti, kad pasirengtų tinkamai vykdyti savo pareigas, kaip kariai buvo apdovanojami už gerą tarnybą ir kaip buvo baudžiami už nusižengimus. Galėsime išbandyti, ar sunku rankoje laikyti kalaviją, skydą, arba letą. Taip akimirksniu galėsime pasijusti viduramžių kariais!

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

GARSIAUSIOS GINKLO PERGALĖS

*Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant
į pagrindinio ugdymo 5 ir 8 klasių istorijos programas*

Mūsų valstybę iš rytų ir vakarų supo karingi kaimynai, iki XV a. reikėjo gintis nuo vokiečių ordinų, o XV a. pabaigoje iškilo stiprėjančios Maskvos valstybės grėsmė. Bet talentingų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karo vadų ir gerai organizuotos bei disciplinuotos kariuomenės pastangomis nuo priešų pavykda vo apsiginti. Ir ne tik apsiginti – daugelyje mūšių buvo pasiektos didingos pergalės, jos išgarsino mūsų valstybę visoje Europoje.

Per edukacinį užsiėmimą išsiaiškinsime, kaip XVI a. ir XVII a. pradžioje buvo surenkama ir mūšiu parengiama Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenė, aptarsime mūšius, kuriuose Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, vėliau – Abiejų Tautų Respublikos kariuomenė kovos lauke susidūrė su galingomis ir daug gausesnėmis Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės bei Švedijos Karalystės pajėgomis. Analizuosime šių kovų priežastis, eigos strategijas ir rezultatus, jų reikšmę valstybės išlikimui. Kadangi mūšių eigą lėmė asmenybės, pakalbėsime ir apie žymiausių tų laikų karo vadus: Konstantiną Ostrogiškį, Mikalojų Radvilą Rudą, Joną Karolį Chodkevičių.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

SENIEJI SIMBOLIAI IR ŽENKLAI

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo meninio ugdymo ir technologijų programas

Kuo skiriasi ženklas nuo simbolio? Ženklų kalbą vartojame kasdien to net nepastebėdami – ženklus matome namuose, mokykloje, gatvėje, muziejuje. Ženkilai gali informuoti ar įspėti ir dažniausiai turi vieną reikšmę, priešingai nei simboliai, kurių vienas gali reikšti kelis skirtingus dalykus. Simbolių reikšmės gali keistis, jie gali pasakoti ne vieną istoriją ar legendą, tad juos iššifruoti ne taip paprasta.

Per edukacinį užsiėmimą pasinersime į paslaptinę senųjų simbolių ir ženklų pasaulį. Mokysimės atpažinti archeologiniuose radiniuose pavaizduotus simbolius ir interpretuosime jų galimas reikšmes.

Antroje užsiėmimo dalyje pasidarysime pakabučių iš spalvoto modelino, juose pavaizduosime sugalvotus arba jau žinomus istorinius simbolius.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

**UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.
REKOMENDUOJAMA 5, 6 KLASIŲ MOKINIAMS.**

VĒRINYS IŠ PRAEITIES

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo istorijos, meninio ugdymo ir technologijų programas

Žiedai, karoliai, auskarai, medalionai mus puošia, kelia nuotaiką, taip pat daug ką pasako apie mūsų asmenybę. Keičiantis epochoms, kinta skonis ir mados. Muziejaus ekspozicijose apžiūrėsime XIV–XVII a. pagamintus papuošalus: aukso žiedus su brangakmeniais, auskarus, atkurtas Lietuvos valdovų karūnas, stiklo karolių vėrinius. Vieni jų pasakoja apie Lietuvos kilmingųjų, kiti – apie jiems patarnavusių žmonių madą, pristato pamirštas technologijas.

Sužinosime, kokius turtus atvykęs į Lietuvos didžiojo kunigaikščio rūmus pamatė ir aprašė popiežiaus nuncijus Bernardas Bondžovaniš (Bernardo Bongiovanni). Praktinėje užsiėmimo dalyje pagal XV–XVI a. stilišką ir vėrimo būdą susiversime spalvotų stiklo karoliukų ir kaurų kriauklių vėrinį.

**UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL. 30 MIN.
REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.**

MAISTO ISTORIJA: PASAULIO KVAPAI RŪMŲ VIRTUVĖJE

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo technologijų ir istorijos programas

Per edukacinį užsiėmimą susipažinsime su maisto racio- no ir valgymo įpročių raida, lyginsime rūmų gyventojų ir pa- prastų žmonių virtuvę, išsiaiškinsime, kaip reikėjo elgtis per puotą ir kuo valdovai stebindavo savo svečius. Taip pat su- žinosime, kokie egzotiški prieskoniai ir produktai atkeliavo į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rezidenciją dėl XV ir XVI a. sandūroje įvykusių didžiųjų geografinių atradi- mų bei kultūrinių mainų.

Archeologinėje ekspozicijoje ieškosime indų ir įrankių, su- sijusių su maisto gamyba ir jo patiekimu rūmuose. Praktinėje užsiėmimo dalyje bandysime atskirti bei įvardyti vietinius ir atvežtinius prieskoninius augalus ir sudėsime maisto pro- duktų kilmės dėlionę žemėlapyje.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5–8 KLASIŲ MOKINIAMS.

ANTIKA IR OPERA

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo lietuvių literatūros ir meninio ugdymo programas

Ką Jupiteris su Junona veikia Baroko operoje? Kaip dainuo- ja ilgarzdis Neptūnas ir kokias arijas suokia saldžiabalsis Trojos princas Paris? Kaip jie visi atkeliavo į Lietuvą? Visa tai sužinosime per šį edukacinį užsiėmimą. Taip pat susipažinsi- me su Baroko epochos operos žanru ir antikiniu Virdžilijaus Pučitelio (Virgilio Puccitelli) „Elenos pagrobimo“ libretu, per- sonažais bei simboliais, sužinosime, kad šiai operai 1636 m. teko garbė būti žanro pradininke Lietuvoje.

Aplankę atkurtas rūmų menes, pasiskirstysime vaidmeni- mis ir sukursime improvizuotą operos vaidinimą, išbandysi- me scenos efektus, muzikuosime garsiajame Lietuvos ir Len- kijos valdovų Vazų orkestre.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5, 6 KLASIŲ MOKINIAMS.

SIMBOLIS, LIUDIJANTIS ŠLOVĘ: MONOGRAMOS KŪRIMO DIRBTUVĖS

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo istorijos, meninio ugdymo ir technologijų programas

Daugelį amžių valdovai naudojo monogramas kaip ypatingo statuso ir pasididžiavimo simbolius. Monogramos buvo dedamos ne tik ant įvairių daiktų, baldų, pinigų, bet ir puošdavo rūmų interjerus. Nuo visoje Europoje paplitusios monogramų mados neatsiliko ir Lietuvos valdovai. Monogramas su Žygimanto Augusto inicialais galima rasti ant koklių bei rombo formos stikliukų, puošusių langus. Tokią pat stiklo formą naudosime ir mes, kurdami savo monogramą praktinėje šio užsiėmimo dalyje. Per užsiėmimą sužinosime, kuo skiriasi monograma nuo inicialų, ieškosime meninės raiškos būdų, kaip sukurti unikalią, akį patraukiančią ir savininko individualumą atspindinčią monogramą.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.30 VAL.

REKOMENDUOJAMA 7–8 KLASIŲ IR VYRESNIEMS MOKINIAMS.

KULTŪROS
PASAS

VALDOVĖS SODO SPALVOS

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo istorijos, meninio ugdymo ir technologijų programas

Renesanso dailei ypač būdingi augaliniai motyvai. Augalų ornamentika puošė ne tik architektūros statinius, interjerus, bet ir buities daiktus, drabužius bei aksesuarus. Vienas iš dailininkų įkvėpimo šaltinių neabejotinai buvo tuo metu populiarūs itališki sodai. Tokį sodą tarp Aukštutinės pilies kalno ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų buvo sukūrusi ir valdovė Bona Sforca. Kokios gėlės ir augalai anuomet galėjo augti šiame renesansiniame sode? Kokie augaliniai motyvai buvo būdingi skirtingais istoriniais laikotarpiais? Per užsiėmimą ne tik išgirsime atsakymus į šiuos klausimus, bet ir mokysimės piešti augalus bei gėles. Eskizuosime, komponuosime, maišysime spalvas ieškodami skirtingų atspalvių, tapysime ant tekstilės. Mūsų bendravimo rezultatas bus susikurtas vienetinis maišelis su pasirinktu augalo motyvu.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.30 VAL.

REKOMENDUOJAMA 7–8 KLASIŲ IR VYRESNIEMS MOKINIAMS.

Edukacinis užsiėmimas atviroje erdvėje

ŠVENTARAGIO SLĒNIO PASLAPTYS

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į pagrindinio ugdymo 5 ir 8 klasių istorijos programas

Lietuvos metraščiuose minima, kad Vilnios ir Neries santakoje legendinio Palemono palikuonis kunigaikštis Šventaragis paliepęs savo sūnui po mirties jį sudeginti. Sūnus tėvo valią išpildęs ir dar šventyklą Dievams pastatęs. Kelios valdovų kartos čia rado paskutinę poilsio vietą, o šią teritoriją, apsuptą dviejų upių, žmonės pavadino Šventaragio slėniu. Pasak XVI a. gyvenusio nežinomo metraštininko, „didysis kunigaikštis Gediminas Šventaragyje įkūrė vieną pilį – Žemają, o antrą – Kreivajame kalne“. Nuo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino (1316–1341) laikų šioje teritorijoje rezidavo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovai.

Per edukacinį užsiėmimą išsiaiškinsime, kurioje vietoje tekėjo senoji Vilnios vaga, susipažinsime su Vilniaus Žemutinės pilies architektūros istorija, tyrinėsime pilies teritoriją ir Valdovų rūmų kiemą, ieškodami čia prieš daugybę metų stovėjusių pastatų pėdsakų, smalsausime, kur augo karalienės Bonos (1494–1557) levandos ir mandarinai. Įgytas žinias galėsite pritaikyti savarankiškai kurdami pilių planą.

Užsiėmimas, iš anksto susitarus, gali būti pritaikytas vaikams su specialiaisiais poreikiais.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5 IR 8 KLASIŲ MOKINIAMS.

EKSPERTO VARNO KARNO LABORATORIJA

Užsiėmimas parengtas atsižvelgiant į 5 klasės istorijos programą.

Varnai gyvena ilgai, viską mato, supranta ir įvertina. Vienas iš jų, Vilniaus čiabuvis, vardu Karnas mums papasakos penkių šimtų metų Lietuvos valdovų istoriją ir padės ištyrinėti daugybę Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rezidencijos Vilniuje paslapčių. Per edukacinį užsiėmimą mokiniai perskaitys Varno Karno sekamas istorijas knygoje „Vilniaus rūmai ir jų šeimininkai“, susipažins su Valdovų rūmų istorija, valdovų Gediminaičių genealogija, išsiaiškins Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų valdymo seką ir giminystės ryšius, ekspozicijoje atras knygoje pavaizduotus istorinius daiktus, o paveiksluose atpažins knygos herojus.

UŽSIĖMIMO TRUKMĖ – 1 VAL.

REKOMENDUOJAMA 5 KLASĖS MOKINIAMS.

